

Õiguskantsler

Adressaat
Aadress

Teie

20.06.2012 nr

Meie

16.07.2012 nr 7-4/120986/1203387

Vastus avaldusele

Lugupeetud

Tänan, et pöördusite minu poole oma 20.06.2012 avaldusega, milles väidate, et politseiametnikud rikkusid Teie õigusi.

Teatan, et olles tutvunud Teie avaldusega ja sellele lisatud materjalidega, ei saa ma vastukäivate asjaolude tõttu tuvastada Teie õiguste rikkumist.

1. Järgnevalt selgitan Teile oma seisukohta lähemalt.

2. Teie avaldusest ja sellele lisatud materjalidest nähtub, et Teie juhitud mootorsõiduk sõitis Keila linnas Allika tänaval suurel kiirusel ette politseiautole. Otsasõidu vältimiseks oli politseisõiduk sunnitud muutma sõidukiirust ja –suunda. Politseiametnikud andsid Teile politseisõiduki sinise-punase vilkuriga peatumismärguande. Peatunud sõiduki juurde tuli politseiametnike I.M, kes esitles ennast ja palus Teil esitada isikut tõendav dokument ning sõiduki dokumendid. Samuti anti Teile korraldus puhuda indikaatorvahendisse joobe kontrolliks. Politseiametniku sõnul ei allunud Te ühelegi tema poolt antud seaduslikule korraldusele. Samuti oli Teie kõneviis väidetavalt agressiivne.

3. Politseiametnikud tajusid Teie käitumises ohtu, mistõttu otsustasid nad kasutada Teie suhtes käeraudu. Ametnike sõnul paigaldati Teile käeraud 10–15 minutiks. Turvakontrolli käigus leiti Teie isikut tõendav dokument. Sõiduki kontrolli politseiametnikud ei teotanud, küll aga veendusid politseiametnikud, et peale ühe kaasreisija autos rohkem isikuid ei viibinud.

4. Teie kaebusest nähtub, et politseiametnik, kes Teie sõiduki peatas, ei tutvustanud ennast ning rebis Teid sõidukist välja. Väidate, et politseiametnikud ei selgitanud Teile oma tegevust, vaid käskisid Teil vait olla ning erivahendi kohaldamisel tekitasid Teile ülemäära füüsilist valu. Leiate,

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

et Teie suhtes teostatud turvakontroll ning auto läbiotsimine olid õigusvastased. Samuti märgite, et olite ca 40 minutit käeraudadega külma käes.

5. Teie saadetud materjalidest nähtub, et Te olete esitanud toiminuga seonduvalt kaebused nii politseile kui ka prokuratuuri.

6. 27.01.2012 lõpetas politsei Teie suhtes liiklusrikkumise kahtluse tõttu alustatud vääртеomenetluse.¹ Samal kuupäeval koostas Politsei- ja Piirivalveameti Põhja Prefektuur Teie esitatud kaebuse kohta määruse, millega jäeti Teie kaebus rahuldamata (kaebuse sisu oli analoogne mulle esitatuga).² 23.02.2012 Põhja Ringkonnaprokuratuurile esitatud kaebuse edastas ringkonnaprokurör 05.03.2012 Politsei- ja Piirivalveameti sisekontrollibüroole.³ Politsei- ja Piirivalveamet ei tuvastanud Teie kaebuse pinnalt Teie õiguste rikkumist ning leidis, et politseiametnike tegevus oli õiguspärane.⁴

7. Vaidlust ei ole asjaolus suhtes, et politseiametnikud kasutasid Teie suhtes vahetut sundi (füüsilist jõudu) ja erivahendina käeraudu, kuna politseiametnikud hindasid olukorda (sh ennekõike Teie käitumist) ohtlikuks. Politsei ja piirivalve seaduse (PPVS) § 30 lõike 2 kohaselt võib politseiametnik kohaldada vahetut sundi juhul, kui isikule kehtiva haldusaktiga ohu tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks pandud kohustuse täitmise tagamine muu haldussunnivahendiga ei ole võimalik või ei ole õigel ajal võimalik.⁵

8. PPVS § 32 lg 1 p 1 sätestab, et politsei võib isiku suhtes kasutada käeraudu, kui isikult on seaduse alusel võetud vabadus ning on alust arvata, et ta võib rünnata teist isikut, osutada politseiametnikule või abipolitseinikule füüsilist vastupanu või kahjustada suure väärtusega varalist hüvet.

9. Eelnevatest normidest tuleneb, et politseiametnikel on abstraktselt õigus politsei ja piirivalve seaduses sätestatud asjaolude esinemisel kohaldada isiku suhtes vahetut sundi (füüsilist jõudu) ja käeraudu.

10. Teie esitatud avaldusest ja sellele lisatud materjalidest võib eeldada, et turvakontroll teostati Teile seetõttu, et Te ei allunud politseiametnike seaduslikele korraldustele ja käitusite agressiivselt. Lisaks oli politseiametnikel vaja vääртеomenetluse läbiviimiseks tuvastada Teie isik. Hiljem peeti Teid vääртеomenetluse läbiviimiseks kinni politseisõidukis.

11. PPVS § 7³⁴ lõige 1 loetleb erinevad alused, millal võib isikusamasust tuvastada: „Politsei võib kontrollida isikut või tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või sellekohase väljaõppe saanud teenistuslooma abil kindlustamaks, et isiku valduses ei ole esemeid või aineid, millele ta võib ohustada ennast või teisi isikuid:

- 1) sisenemisel avaliku võimu organi ehitisse või territooriumile;
- 2) kui see on vajalik kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks, kui isik viibib elutähtsas energia-, side-, signalisatsiooni-, veevarustus- või kanalisatsioonisüsteemis, liikluskorralduse ehitises või seadmes või selle vahetus läheduses;

¹ Vääртеomenetluse lõpetamise määrus nr 2373,12,000272.

² Politsei- ja Piirivalveameti Põhja Prefektuuri 27.01.2012 määrus nr 3.1-1/14534-2.

³ Põhja Ringkonnaprokuratuuri 05.03.2012 kiri nr PRP-13/12/218.

⁴ Politsei- ja Piirivalveameti 09.04.2012 kiri nr 1.3-1/46871-2.

⁵ PPVS § 26 sätestab, et vahetu sund politsei ja piirivalve seaduse tähenduses on füüsilise isiku, looma või asja mõjutamine füüsilise jõuga, erivahendiga või relvaga.

- 3) kui see on vajalik vahetu kõrgendatud ohu tõrjumiseks;
- 4) kui isikult võib seaduse alusel võtta vabaduse;
- 5) kui see on vajalik kaitstava isiku või valvatava objekti ohutuse tagamiseks või
- 6) kui politsei ja piirivalve seaduses sätestatud meetme kohaldamisega kaasneb vajadus toimetada isik Politsei- ja Piirivalveametisse või muu haldusorgani asukohta.“

12. Ma ei saa võtta kindlat seisukohta, millist eelnimetatud õiguslikest alustest rakendati Teie suhtes turvakontrolli teostamisel, kuna sellekohast informatsiooni Teie lisatud dokumentides ei kajastu. Näiteks võib kõne alla tulla õiguslik alus, mis lubab turvakontrolli teostada vahetu kõrgendatud ohu tõrjeks (PPVS § 7³⁴ lg 1 p 3) või ka PPVS § 7³⁴ lg 1 punktist 4 tulenev õigus teostada turvakontrolli isiku suhtes, kellelt võib seaduse alusel võtta vabaduse (põhimõtteliselt oleks vääртеomenetluse seadustikust lähtuvalt võinud politseiametnikud pidada Teid kahtlustavana kinni kuni 48 tunniks). Lisaks on turvakontrolli teostamiseks politseiametnikul õigus kasutada vahetut sundi (PPVS § 7³⁴ lg 3).

13. Politseiametnike selgitustest nähtub, et Teie sõidukit otseselt läbi ei otsitud, vaid veenduti selles viibivate isikute arvus. Teisisõnu ei kontrollitud Teie sõidukit PPVS § 7³⁶ tähenduses, mis sätestab vallasasja läbivaatuse.⁶

14. Eelneva kokkuvõtteks märgin, et Teie avalduses toodud meetmete rakendamiseks on politseiametnikel õiguskorras tulenev abstraktne volitus olemas. Seda, kas täidetud olid ka kõik meetmete kohaldamise faktilised eeldused (näiteks vahetu ohu olemasolu jne), paraku mul õiguskantsleri menetlusega tuvastada ei õnnestu.

15. Lõpetuseks märgin veelkord, et tagantjärgi on juhtunu kõiki üksikasju väga raske, kui mitte võimatu detailselt rekonstrueerida. Oluline on siiski, et otsust käeraudade ja füüsilise jõu kasutamiseks ei tehtaks kergekäeliselt ja/või meelevaldselt, kuna tegu on isiku oluliste põhiõiguste piiramisega, ning et iga politseiametnik seda endale igakordselt teadvustaks. Olen viimast Politsei- ja Piirivalveametile korduvalt märgukirjades ja soovitustes rõhutanud.

16. Loodan, et Politsei- ja Piirivalveameti ning minu selgitused näitavad Teile, et Teiega juhtunut on uuritud. Samuti pean kiiduväärseks, et vaatamata oma hinnangule politseiametnike tegevuse õiguspärasusest on Politsei- ja Piirivalveamet Teie ees tekitatud ebameeldivuste pärast vabandanud. Olen seisukohal, et selgituste andmine ja vabandamine aitavad taastada õigusrahu. Kindlasti kavatsen ma koostöös politseiga püüelda veelgi enam selle poole, et politseiametnikud oskaksid mistahes konfliktset situatsiooni lahendada õigete ja põhiõigusi minimaalselt riivavate meetmetega.

⁶ PPVS § 7³⁶ sätestab, et politsei võib valdaja nõusolekuta kontrollida meeleliselt, tehnilise vahendi või teenistuslooma abil vallasasja, sealhulgas avada uksi ja kõrvaldada muid takistusi, kui:

- 1) seda kannab kaasas isik, kes siseneb avaliku võimu organi ehitisse või territooriumile;
- 2) seda kannab kaasas isik, keda võib seaduse alusel läbi vaadata;
- 3) on alust arvata, et vallasasjas viibib isik, kellelt võib seaduse alusel võtta vabaduse või keda võib seaduse alusel läbi vaadata või kes on abitus seisundis;
- 4) on alust arvata, et selles on asju, mida võib politsei ja piirivalve seaduse või muu seaduse alusel võtta hoiule, hõivata või konfiskeerida;
- 5) see on vajalik kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks isiku suhtes, kes viibib elutähtsas energia-, side-, signalisatsiooni-, veevarustus- või kanalisatsioonisüsteemis, liikluskorralduse ehitises, seadmes või selle vahetus läheduses või
- 6) seda kannab kaasas isik, kes siseneb politsei poolt valvatavasse hoonesse või territooriumile.

17. Ühtlasi tagastan Teile avalduse lisad.

Austusega

Indrek Teder

Lisa: Avalduse lisad 12 lehel.

Jaanus Konsa 693 8445;
e-post: jaanus.konsa@oiguskantsler.ee